

VERENIGING VOOR VRIJ EN VERANTWOORD VAREN OP DE WADDEN

KRONIEK 25 JAAR WADVAARDERS

Door de ogen van anderen

**“WADVAARDERS ZIJN DE AMBASSADEURS
VAN HET WAD.”
(LUTZ JACOBI, LID TWEDE KAMER)**

Aan deze kroniek werkten mee:

*Maakte de Vereniging
mee van-tot:*

Hans Revier	Waddenvereniging	1990 - 2007
Siem Jansen	Gedeputeerde provincie Friesland	1995 - 2002
Hendrik Oosterveld	Ministerie Landbouw, Natuur en Visserij	1998 - 2010
Wilfred Alblas	Natuurmonumenten	2000 - heden
Wim Schoorlemmer	Ministerie LNV, later EZ	2004 - 2010
Lenze Hofstee	Stichting WAD	2005 - heden
Michiel Firet	Staatsbosbeheer	2005 - heden
Kees van Es	Programmamanager Rijke Waddenzee	2006 - heden
Peter Holtes	Provincie Noord-Holland	2007 - 2012
Jan van Rees	Verkeersbegeleider vuurtoren Brandaris	2007 - heden
Lutz Jacobi	Tweede Kamer	2007 - heden

Colofon

Deze kroniek is een uitgave van de Vereniging Wadvaarders ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan in januari 2015 op initiatief van de Lustrumcommissie: Jaap Klanderma (tevens Bestuurslid), Jaap Bosch, Fokko Jan Udeema en Nynke Bout. Samenstelling, tekst en redactie: Maarten Snel (externe kroniek) en Nynke Bout (interne kroniek). Eindredactie: Nynke Bout. Vormgeving: Wiep van der Meulen. Druk: Flyerprint Joure. Foto's: Ciska van Geer (pagina 1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18 en 22), Overige foto's: Evert Jan de Kuizenaar, Rik Homan, Menno Buiskool, Robbert van der Eijk. Zwartwit-tekeningen: archief Berichten (tekenaar onbekend).

**25 jaar vrij en verantwoord Wadvaren:
een kroniek**

25 jaar geleden werd de Vereniging Wadvaarders opgericht. Een kwart eeuw, dat is wel een periode om eens te overzien. Welke tocht hebben we gemaakt, wat was de koers? Welk tij hadden we mee en welk tij tegen, welke dwarsstroom stond er? Hoe hebben we genavigeerd en waar zijn we nu? Wat hebben we bereikt en waar gaan we heen? Een kroniek van binnenuit (draai dit boekje om) en van buitenaf (lees verder).

Spiegel

Waarnemen is een kunst, misschien zelfs wel een ambacht. Wadvaarders doen dat dan ook grondig. Wat onze eigen ogen zien, checken we nog eens extra aan de hand van andere bronnen: een kaart, een getijdentabel, een waypoint. Daarmee houden we onszelf een spiegel voor, zodat we veiliger kunnen navigeren. Daarom heeft de lustrumcommissie nu ook niet alleen 'oude rotten' binnen de Vereniging gevraagd om hun beeld te schetsen. Zij heeft ook aan betrokken personen buiten de Vereniging gevraagd om hun beeld te geven. Het resultaat is deze kroniek, die vanaf twee kanten te lezen is. Begint u aan deze kant, dan ziet u de historie door de ogen van betrokkenen buiten de Vereniging. Begint u aan de andere kant, dan leest u de geschiedenis door de ogen van mensen binnen de Vereniging. Het resultaat is een kroniek in drie periodes van pakweg zeven jaar. De vierde periode van zeven jaar? Daar zitten we middenin.

Door de ogen van anderen

De kroniek schetst vanaf deze kant een beeld door de ogen van betrokkenen buiten de Vereniging, vooral van natuurorganisaties en overheden. Aan het woord zijn (op alfabetische volgorde): Wilfred Alblas van Natuurmonumenten; Kees van Es, Wim Schoorlemmer en Hendrik Oosterveld van (destijds) ministerie van LNV, Michiel Firet van Staatsbosbeheer, Lenze Hofstee van Stichting Wad, Peter Holtes van Provincie Noord-Holland, Tweede-Kamerlid Lutz Jacobi, toenmalig gedeputeerde Siem Jansen, Verkeersleider op de Brandaris Jan van Rees en Hans Revier van de Waddenvereniging.

Door de ogen van anderen

1990-1997: 'Activisten voor vrijheid'

Onze Vereniging Wadvaarders werd opgericht in 1990, om tegenspel te bieden aan de alsmaar oprukkende natuurbeweging. Meer in het bijzonder: als verzet tegen de gebiedsafsluitingen en droogvalbeperkingen, die als willekeurig werden ervaren. Het Wad dreigde op slot te gaan voor menselijk medegebruik. Dat was in elk geval destijds de beleving van de oprichters. We zetten ons in deze periode op de kaart als actievoerders voor het vrije varen.

Dellewalgevoel: wij tegen zij

De geïnterviewden 'van buiten' zien de Vereniging Wadvaarders in haar beginperiode vooral als een ACTIEgroep om vrij te mogen varen en droogvallen op het Wad. De Wadvaarders gingen daarmee de strijd aan met de natuurorganisaties zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Waddenvereniging. Bij de strijd om te mogen droogvallen komt dan het beeld van droogvallen op de Dellewal naar voren. Vooral de bezettingsactie van Engelsmanplaat was DE gebeurtenis uit die tijd. De mensen van buiten ervoeren deze acties als eenzijdig op vrijheid gericht, met weinig aandacht voor verantwoord gedrag. Wilfred Alblas (directeur Natuurmonumenten Noord-Nederland) herinnert zich ons als "Voorvechters van vrij varen; tegenstanders van gesloten gebieden. Geen directe bondgenoten van natuurbeschermers, zo leek het." En Wim Schoorlemmer (van het ministerie dat destijds LNV heette, nu EZ) zag ons als een "sectorale belangenbehartiger met beperkt oog en oor voor de natuurbelangen in het gebied". Ook later, tot begin deze eeuw, klonken er nog wel krijgshaftige geluiden die Michiel Firt (Staatsbosbeheer) als volgt typeert: "De presentatie over "Het Dellewalgevoel" was tenenkrommend vanuit het perspectief van de natuurbeschermers. Ouderwets: "Ik wil daar zijn" zonder samenspel met de natuur." De toenmalige actievoerder, later directeur van de Waddenvereniging Hans Revier, heeft levendige herinneringen aan deze beginjaren van

De 'vrije jongens' van het wad

Spoorboekje Voorbereiding Engelsmansplaat 3

WEEK 13

- 1 deelnemers zoeken
- 2 sponsers zoeken
- 3 medewerking vragen van :radio Noord
radio Fryslan
nieuwsblad v/h/ Noorden
Leeuwarder Courant
landelijke media

Henk Doevendans ingeschakeld. Hij legt contact met:
- radio Fryslan (Gerard v.d. Veer)
- radio Noord (Roel Dijkhuis)
- Fries Dagblad
- ANP /Telegraaf ?
- watersport aktueel
- Zeilen
- waterkampioen
Hij geeft ook de suggestie om een paar belangrijke figuren er bij te halen. Dit i.v.m. publiciteits van buiten.
- Tommel. Heldoorn ?

Tevens aangegeven dat er een persoon kontaktpersoon moet zijn voor de pers. Hierbij duidelijk afgesproken dat dit Karel Helder zal zijn.
Karel heeft contact met;
- Leeuwarder Courant (Willem Altena)
- Theo Leeuwenburg i.v.m. NOVA 03464-1203 (Theo)
035-779222 (vGTG)
fax 035 772875

- 4 werkzaamheden walploeg in kaart brengen
- 5 werkzaamheden wadwachter in kaart brengen
- 6 informatie rond E. verzamelen en dit verwerken in info-bulletin
- 7 overlevingspakket opstellen in overeenstemming met wat er op E. aanwezig is.
- 8 inhoudelijk aangeven wat de aanleiding is voor deze LANGDURIGE actie en wat we hier mee willen bereiken.
- 9 vervoer/wisseling van de wacht regelen en gratis ligplaats voor de boot van de wadwachter met de jachthaven Lauwersoog regelen.
- 10 Verzekering wadwachters regelen

Door de ogen van anderen

Door de ogen van anderen

onze Vereniging: *"In onze beleving stonden de Wadvaarders voor het vrij varen en droogvallen op het Wad."* Hij typeert onze koers als *"polemisch"*: *"de Vereniging Wadvaarders wist ons als Waddenvereniging in die jaren succesvol te "framen" als de organisatie waarvan niks mag op het Wad."* (...) Michiel Firet (Staatsbosbeheer) over die koers: *"Vechten, afzetten tegen de overheid en LNV in de hoek duwen; veel energieverlies met Kamervragen en rechtszaken"*.

Vrij en Verantwoord

Het beeld dat men destijds en tot op de dag van vandaag over die periode van de Wadvaarders had en heeft was dus duidelijk en eenzijdig op vrijheid gericht. Toch spoorde dit imago niet met wat de oprichters voor ogen hadden. Het getuigt van hun visionaire blik dat de oprichters van meet af aan zochten naar de balans die zij in het motto van de Vereniging verwoordden: *"Vrij en verantwoord varen op het Wad"*.

Bezetten Engelsmanplaat

In het begin van de negentiger jaren werd het droogvallen officieel toegestaan, maar met een forse beperking. Kees van Es (destijds manager bij LNV-Noord, nu programmamanager Rijkse Waddenzee): *"In 1991 is tijdens de trilaterale Waddenconferentie besloten dat schepen alleen in een zone van 200 meter langs een bebakende vaargeul mogen droogvallen"*. Deze droogvalbeperking was een van de aanleidingen voor de jonge Vereniging om het vogelwachtershuisje op de Engelsmanplaat te gaan bezetten, gedurende veertien weken in de zomer van 1993.

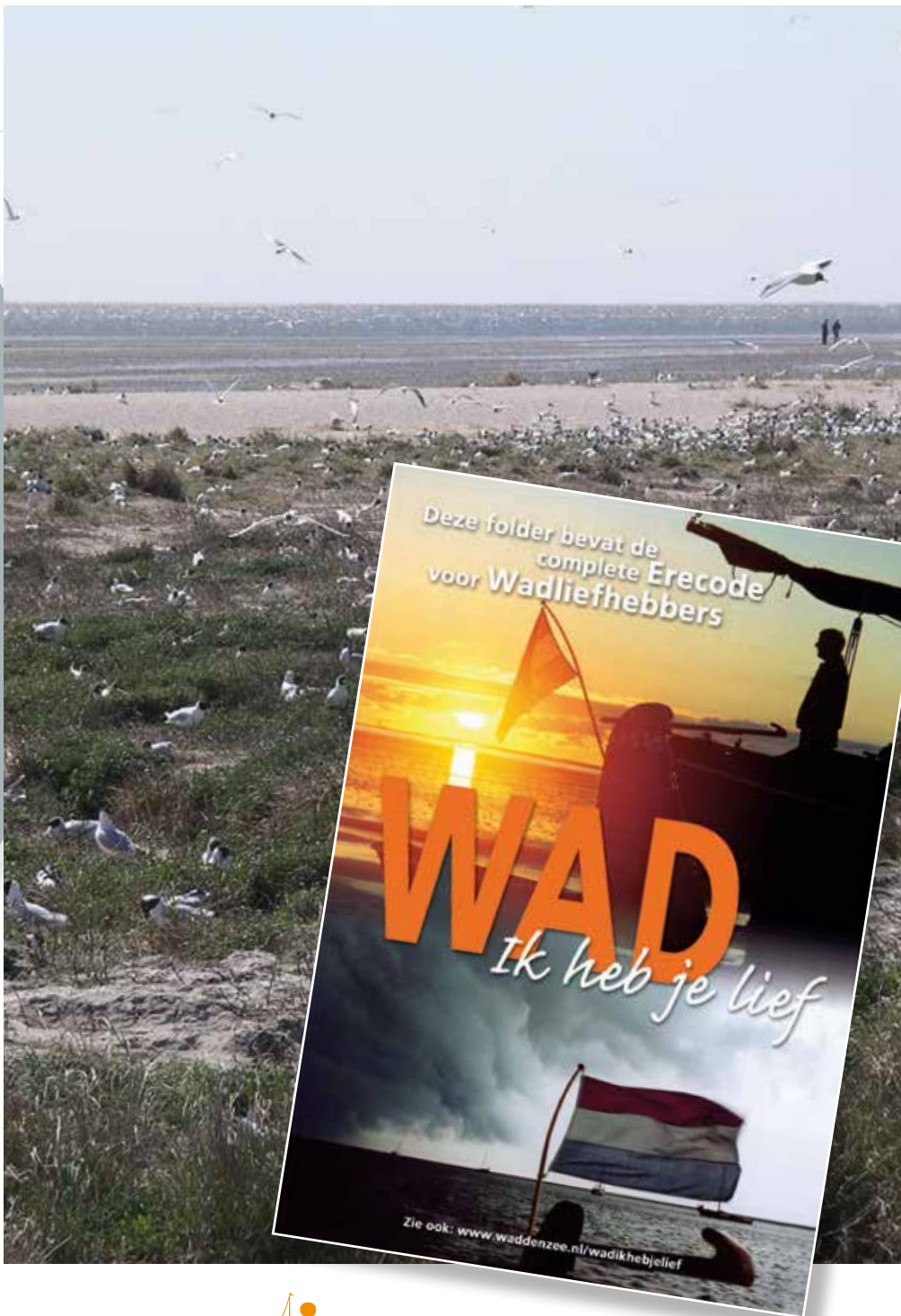
Excessen

Hans Revier over die tijd: *"Wadvaarders wisten in de beginjaren goed aan te sluiten bij de onvrede in het gebied over de beperkingen die vanuit natuurorganisaties werden opgelegd aan menselijke activiteiten. Hierdoor verwierf de Vereniging een platform en een zeker politiek draagvlak."* Mede dankzij het draagvlak dat de Wadvaarders verwierven met hun bezettingsactie op de Engelsmanplaat kwam er een klein beetje lucht in de harde 200-meter-regel. Overleg in Den Haag leidde tot een versoepeling: droogvallen zou worden gedoogd, ook buiten die 200-meter, tenzij er sprake was van een excès; maar wanneér iets een excès was, werd er niet bij gezegd. Deze 200-meter-regel en de ietwat onduidelijke excessenregeling hebben ons nog jaren, tot het begin van deze eeuw, parten gespeeld.

Kentering

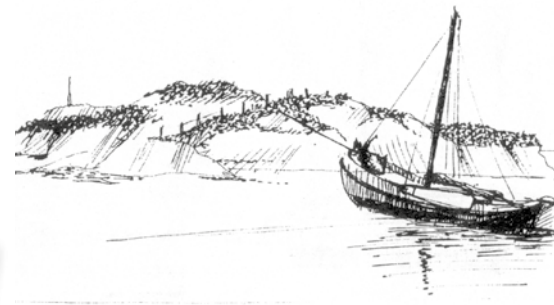
Tegen het einde van deze periode van zeven jaar komt er langzaam een kentering in hoe de 'buitenwacht' de Wadvaarders ervaart. Siem Jansen, toenmalig gedeputeerde van de Provincie Friesland, verwoordt het als volgt. *"Ik maakte kennis met de Vereniging tijdens de jaarvergadering van 1995 in de visafslag te Harlingen. Mijn inzet om te komen tot een oplossing rond het droogvallen op de Dellewal zorgde voor een roerige reactie in de trant van: "O ja? Dat zullen we nog wel eens zien!" en: "Dat gaat toch niet gebeuren". Zo heb ik het motto "VRIJ" van de Wadvaarders leren kennen. Pas later groeide bij mij het besef dat de Vereniging ook stond voor "Verantwoord". Dat ontstond in de contacten met het bestuur en tijdens een aantal VIP-zeiltochten, waarbij in kleinere kring wat gericht gesproken kon worden"*. Peter Holtes (provincie Noord-Holland) typeert de ontwikkeling van de Wadvaarders in deze jaren als: *"Van actiegroep tot belangenvertegenwoordiger"*. Ook Wim Schoorlemmer (LNV, later EZ) ziet dat zo: *"Ik denk dat de Wadvaarders het belang van de vaarrecreant goed op de kaart hebben gezet. Na een wat activistische opstelling is steeds meer het overleg gezocht"*. En Michiel Firet (Staatsbosbeheer): *"Het accent lag lang op VRIJ en minder op verantwoord waar het ging om kwetsbare plekken op het Wad. Die houding is in de Vereniging positief gekanteld."* ■

1997-2004: 'Gesprekspartner'

In deze tweede fase ging de Vereniging zich meer richten op de bijzondere kwaliteiten van het gebied: de natuur, de vogels, de zeehonden en al dat kleine grut in de bodem. We haalden vogelwachters, terreinbeheerders en beleidsmensen van natuurorganisaties en van de overheid naar de jaarvergaderingen om ook hun geluid onder de aandacht van onze leden te brengen. Gaandeweg namen bij onze leden het begrip en de kennis van de bijzondere waarde van "ons vaargebied" toe, en daarmee de wil om te weten hoe je 'verantwoord' kunt varen. De geïnterviewde natuurbeheerders en ambtenaren waarden de Vereniging in deze periode steeds meer als gesprekspartner.

Begrip tonen- en krijgen

Het zogeheten VIP-varen was jaarlijks een belangrijk uitstapje-met-inhoud: het bestuur en enkele zeer actieve leden gingen met belangrijke mensen een hele dag het Wad op. Begrip kweken voor onze manier van varen en voor onze wensen enerzijds; en anderzijds begrip krijgen voor de wensen van natuurorganisaties en overheden. Siem Jansen zei het al: "Door de contacten met het bestuur en tijdens een aantal zeiltochten werd in kleinere kring gericht gesproken. In die periode groeide binnen de Vereniging het besef "Verantwoord". Voor Wilfred Alblas gold iets dergelijks: "Als regiodirecteur van Natuurmonumenten kreeg ik de Wadvaarders op de radar na een uitnodiging voor een VIP-droogvaltocht. Ik heb daarvan genoten en er ook van geleerd hoe belangrijk en hoe effectief het is om je netwerk via het bieden van een onvergetelijke beleving te informeren over wat je drijft. Ik kwam er achter dat de Wadvaarders staan voor verantwoord varen, en dat het mensen zijn met een diepe passie voor het Wad. Dat schept een band! In de loop der jaren heb ik toenadering gezien tussen natuurbeheerders en Wadvaarders. Ik denk dat dat waardevol is".

Werkafspraken

Michiel Firet (Staatsbosbeheer) signaleert dat we in deze periode "altijd wel in gesprek zijn geweest, met als voorbeeld de langjarige contacten tussen terreinbeheerder Freek Zwart en de Wadvaarders. Ook zijn er toen praktische werkafspraken gemaakt, bijvoorbeeld over de corridor langs de Koffieboonenplaat." Hij typeert dit als een ontwikkeling "Van vechten naar samenwerken op basis van gerespecteerde belangen". En Wim Schoorlemmer (ex-LNV) over die tijd: "Ik denk dat de recreatievaart, met de Wadvaarders voorop, erin is geslaagd om het gesprek met de natuurorganisaties en overheden te ontwikkelen tot een overleg waarin het begrip "Vrij en verantwoord varen op het Wad" ook inhoud heeft gekregen."

Natuurbelangen

In deze periode won het begrip terrein, dat de 200-meter-regel niet alleen strijdig was met onze droogvalwensen, maar ook met de belangen van

Over verstoring gesproken. Straaljager in stiltegebied.

Vereniging Wadvaarders (voorzitter Maarten Snel) en Provincie Fryslân (Gedeputeerde Piet Bijman) ondertekenen de proef met de Erecode aan boord van de 'Aphrodite' in Harlingen.

de natuur: vogels foerageren juist graag op die strook naast een vaargeul, zeehonden houden van een plekje vlak naast dieper water. Verantwoord droogvallen kun je juist beter doen door wat verder de plaat op te gaan. Toen eind negentiger jaren een paar schepen bekeurd werden omdat die buiten de 200-meter-zone waren gaan droogvallen, gingen de alarmbellen rinkelen. De zogeheten excessen-regeling was kennelijk niet zo stevig verankerd. De schipper van een klipper die droogviel op het strandje vlak voor Harlingen werd, terwijl de strandgasten rond zijn schip aan het spelen waren, bekeurd omdat die "excessief ver buiten de 200-meter-zone was gaan droogvallen". Zo was die excessenparagraaf naast de 200-meter-regeling door de Wadvaarders natuurlijk nooit bedoeld.

Erecode

Vanuit het bestuur werd met enkele actieve leden een alternatief bedacht: we gaan de 10-Geboden die wij als Vereniging intern hanteren ombouwen tot een Erecode die alle partijen, inclusief de overheid, gaan onderschrijven om verantwoord op het Wad te kunnen varen en droogvallen; niet alleen binnen de 200 meter naast een bebakende geul, maar op het gehele Wad (exclusief de afgesloten gebieden). Vanaf 2003 werd er een proef met deze Erecode overeengekomen, hoewel er binnen LNV wel geluiden waren in de trant van: "Nu geven wij het hele Wad weg".

Invloed

Hendrik Oosterveld, destijds de baas van LNV in het Noorden van ons land, blikt terug op die tijd: "In het begin van deze eeuw heeft de Vereniging

Wadvaarders zich steeds meer laten zien als een organisatie die probeerde bruggen te bouwen in het maatschappelijk krachtenveld. Toen is ook de eerste proef met de Erecode ontstaan. Dat ging goed en steeds beter." Siem Jansen daarover: "In die jaren zijn de contacten tussen de Wadvaarders en de provincie (en mij als gedeputeerde) geïntensiveerd. De Wadvaarders zijn als serieuze gesprekspartner mee aan tafel gekomen in allerlei overleggen. Daarmee werden zij ook serieus genomen en hebben ze invloed kunnen uitoefenen, bijvoorbeeld met de Erecode voor het Wad". Kees van Es (programmamanager Rijkse Waddenzee) vult aan: "In 2003 werd als proef afgesproken dat wanneer men zich gedraagt conform de Erecode, men in principe in het hele Wad mag droogvallen, exclusief de gesloten gebieden. Daarmee is het droogvallen fors verruimd". ■

WADVAARDERS ONZE ERECODE

Wadvaarders zijn we, met vlag en wimpel.
Kom je aan het wad, dan kom je aan ons.
Daarom hebben we onze Erecode.

VOGELS

- Wij gaan pas van boord als foeragerende vogels verdwenen zijn.
- Bij opkomend water zijn we op tijd terug, zonder de vogels te verstoren.
- We blijven als groep (je) dicht bij elkaar, we waaieren niet uit.
- Als de eerste vogels opvliegen, zijn we al te dichtbij. Dat beseffen we.
- Grotere vogels zoals wulp en lepelaar houden we extra op afstand.
- We blijven uit de buurt van broedende vogels en vogels met jongen.
- We varen niet dicht langs hoogwatervluchtplaatsen. Daar gaan we zeker niet ankeren.
- Rond hoogwater lopen we niet naar groepen vogels toe.

ZEEHONDEN

- Rustende zeehonden, daar blijven we uit de buurt.
- We lopen er nooit naar toe.
- Zodra één zeehond zijn kop opsteekt nemen we meer afstand.
- We varen niet dicht langs steile oevers waar zeehonden liggen te rusten. Daar zie je ons zeker niet in de buurt ankeren of droogvallen.

WAT VANZELF SPREEKT

- Onze hond is op het Wad altijd aangeliind.
- Aan ons schip geen polonaise van verf, olie, diesel, oplosmiddelen... tenminste niet op het Wad.

- Bij ons geen lawaai van radio en marifoon, bijboot met aanhangmotor.
- Loskomen met zinloos motorgeweld, daar schamen we ons voor.
- Hoge hekgolven: ons niet gezien. 's Nachts houden we het donker.
- We gooien geen afval overboord.
- Vliegeren doen we niet op het Wad.

TYPISCH WADVAARDERS

- We laten geen sporen na.
- Op dezelfde plek vallen we hooguit twee tot drie tijen droog.
- We zijn goed voorbereid qua navigatie, getij en het weer. We varen met actuele zeekaarten.
- De wind, de stroming en het getij bepalen onze vaarroute. We benutten de omstandigheden, gaan er niet tegenin.
- In afgesloten 'artikel 17' gebieden van de Natuurbeschermingswet wensen we geen voet te zetten.
- Goed zeemanschap gaat boven alles.

TOT SLOT

- Wij vinden dat de schipper verantwoordelijk is en blijft voor het gedrag van zijn opvarenden.
- Bij een wandeling op het wad passen we de Provinciale Wadloopverordening (1996) toe. Dus we passeren geen geulen dieper dan kniehoogte, dat is gevaarlijk.
- Groepen groter dan zeven personen gaan niet verder van de boot dan 500 meter.
- De Erecode geldt voor iedereen op het Wad. We vragen anderen om deze regels ook te respecteren.

Uit het volgende ingezonden stuk, dat is gepubliceerd in de noordelijke pers en op de websites van de Waddenvereniging én de Wadvaarders, blijkt dat de leiders van beide organisaties het toen al met elkaar eens waren.

- I N G E Z O N D E N -

Februari 2003

Vrij én verantwoord!

In diverse perspublicaties is vorige week de aandacht gevestigd op nieuw beleid rond het droogvallen van recreatievaartuigen in de Waddenzee. Op de jaarvergadering van de Vereniging Wadvaarders werd het voornemen om het droogvallen te verbinden aan een gedragscode met instemming begroet. Hierdoor zou het beeld kunnen ontstaan dat de 'wadvaarders' voortaan alles mogen op de Waddenzee. Een ontrecht beeld, waar noch de vaarrecreant, noch de natuur bij gebaat is.

Vrij en verantwoord varen op de Waddenzee. De invulling van dit adagium van de Vereniging Wadvaarders staat centraal bij de discussies over het gewenste droogvalbeleid. Droogvallen met een platbodem op het wad is een fantastische beleving. Op indringende wijze ervaar je de natuur van onze laatste wildernis. Hierdoor ontstaat respect en de wens al dit moois ook voor latere generaties te behouden. Maar dit betekent geen vrijheid blijheid. Gedragsregels zijn nodig waar recreanten zich aan willen en moeten houden.

De gedragscode die door de Vereniging Wadvaarders is ontwikkeld in overleg met watersportorganisaties, natuurbeschermers en overheden, vult het begrip 'verantwoord' concreet in. Wanneer verstoort je de natuur, welke plekken moet je mijden, welke afstand neem je in acht tot zeehonden en vogels?

Degene die zich houdt aan de regels uit de gedragscode, valt verantwoord droog. Degene die zich er niet aan houdt kan rekenen op een bekeuring en krijgt geen sympathie of ondersteuning van de watersportorganisaties. Een en ander is verwoord in een concept-convenant waarin de betrokken watersportorganisaties en de relevante overheden zich aan deze uitgangspunten binden.

Het voornemen is om de komende vier jaar het droogvallen middels de gedragscode te reguleren. Jaarlijks wordt de praktijk geëvalueerd. Wel blijft op de achtergrond de huidige regelgeving (droogvallen mag binnen 200 meter vanaf een vaargeul) actief. Als basis voor een bekeuring voor degenen die de gedragscode overtreden en als terugvaloptie, mochten gedragscode en convenant niet blijken te werken.

Maarten Snel (Vereniging Wadvaarders)
Hans Revier (Waddenvereniging)

Verstoringen: soorten en aantallen

soort verstoring 2006	schepen			overig					totaal
	jachten	charter/Br beroeps- vloot	beroeps- schepen	wad- lopers	watrecre- anten	vlieg- tuigen	mil- tair	onbe- kend	
binnen gesloten gebied liggen									0
binnen gesloten gebied wandelen enz	2			1	1			1	5
loslopende hond(en)	2	2	1		1				6
verstoren vogels		1	1	3	1	1		1	8
verstoren zeehonden									
schoonmaken onderwaterschip									
krabben of verven (onderwater)schip	1								1
geluidsoverlast		1			1	8			10
vliegeren		1	1						2
rust verstoring									
overig			5						5
totaal aantal verstoringen naar veroorzaker	5	5	8	4	4	9	0	2	37
totaal percentage verstoringen naar veroorzaker	0,2%	0,2%	0,3%						
<small>f) percentage van aantal waargenomen schepen</small>		0,6%							

2004-2011: '... EN verantwoord'

De proef met de Erecode is in de jaren 2003 tot 2007 nog in volle gang, als de Vereniging Wadvaarders zich al weer voorbereidt op wat er daarna moet gebeuren. De eerste resultaten uit de monitoring rond de proef met de Erecode zijn bemoedigend: het blijkt te kloppen, dat recreanten niet zo erg verstorend zijn als door anderen wel eens gedacht werd. Dan zal het droogvallen volgens de Erecode wel vlot tot stand beleid worden (zo dachten wij). Eenvoudig is dat nooit geweest, maar achteraf is te constateren dat de Erecode vanaf dat moment in allerlei officiële documenten wordt vastgelegd als "staand beleid".

Convenant Vaarrecreatie

Dat werd het meest duidelijk in het Convenant Vaarrecreatie, waarin voor het eerst de Erecode integraal opgenomen is. Peter Holtes (Provincie Noord-Holland) was nauw betrokken bij het opstellen van dat document: "In december 2007 werd het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee ondertekend door vier ministeries, drie provincies, alle Waddengemeenten en veel betrokken organisaties. Een van die organisaties was de Vereniging Wadvaarders (Holtes: "een goede gesprekspartner voor overheden en natuurorganisaties") waarmee we intensief hebben samengewerkt voor wat betreft de inhoud van het Convenant." Het Convenant krijgt als ondertitel mee: "Beschermen en beleven"; bij de presentatie van dit officiële document legt de voorzitter van onze Vereniging de nadruk op het woordje "EN".

Wadwachten

Eén van de twintig projecten uit het Convenant Vaarrecreatie was de introductie van wadwachten, zeg maar gastheren (m/v) op het Wad. Lenze Hofstee (Stichting WAD, gericht op goed beheer van de Waddenzee) daarover: "De Vereniging Wadvaarders speelde, na een periode van bewustwording op dit punt, een zeer constructieve rol in de jaren 2008- 2011 bij het streven van de

natuurorganisaties om te komen tot een wadwachtensysteem". Niet alle geïnterviewden hebben eenzelfde beeld over die tijd; Michiel Firet: "Ik heb zo nu en dan wel de steun van de Wadvaarders gemist, bijvoorbeeld bij het van de grond krijgen van het concept gastheren/wadwachten."

Verantwoordelijk

Wim Schoorlemmer (ex-LNV): "Met de start van de projecten uit het Convenant Vaarrecreatie zie ik een verdere ontwikkeling van de rol van de Wadvaarders bij een verantwoord medegebruik van het Wad. (...). De Wadvaarders zijn daarmee een belangrijke speler aan tafel voor de ontwikkeling van een duurzaam medegebruik van de Waddenzee." Ook Wilfred Alblas (regiodirecteur Natuurmonumenten) ziet dat de Wadvaarders steeds meer verantwoordelijkheid nemen: "Als natuurbeheerders herkennen wij ons in de visie dat problemen in eerste instantie moeten worden opgelost via gesprek, voorlichting & educatie en medeverantwoordelijkheid. Gebiedssluitingen zijn sluitstuk van zo'n aanpak, geen startpunt."

Gedoe

Juist over die gebiedssluitingen op grond van artikel 20 van de Natuurbeschermingswet blijft wel gedoe. De voorstellen van het ministerie (LNV, later EZ) om gebieden al dan niet af te sluiten worden jaarlijks besproken in het Toeristisch Overleg Waddenzee. Met name vertegenwoordigers van het ministerie van LNV vonden de opstelling van de Wadvaarders na het tot stand komen van het Convenant Vaarrecreatie en ondanks de Erecode (Kees van Es: "het droogvallen was daarmee toch al fors veruimd?") getuigen van "een beperkt oog en oor voor de natuurbelangen in het gebied, terwijl de belevingswaarde toch zeer sterk samenhangt met de natuurkwaliteiten van het gebied. Daardoor raakten de onderlinge verhoudingen verstart", zo luidt een citaat van Wim Schoorlemmer (ex-LNV). En Hendrik Oosterveld (ook ex-LNV): "Er trad een periode van verharding in door respectloze omgang met en bejegening van mensen; ik heb dat helaas ook zelf ervaren." Kees van Es (destijds LNV, nu programmamanager Rijke Waddenzee) geeft hier wat meer tekst en uitleg bij. Hij spreekt van "het gedoe rond de aanwijzing van de artikel

20-gebieden." Zijn toelichting: "Vragen via de Tweede Kamer, persoonlijke aanvallen in het blad van de Wadvaarders op mensen van de Waddenunit en misschien ook wel een starre houding van de mensen van LNV zorgden niet voor een goede verstandhouding. Ik heb die houding van sommige leden van de Wadvaarders en de reactie daarop vanuit LNV niet echt als positief ervaren. Ik heb ook nooit goed gesnapt waarom de partijen elkaar zo bleven bejegenen, terwijl de betrokkenheid van de mensen zo dicht bij elkaar lag." Overigens signaleren deze drie personen wel, dat de verhoudingen nu weer verbeterd zijn.

Beleving meer centraal

Hans Revier (Waddenvereniging): "Ik denk wel dat de Wadvaarders de ogen openden bij ons als Waddenvereniging, dat de beleving van het Wad ook een groot goed is en dat je dat ook mogelijk moet maken." Vervolgens signaleert hij "dat de Waddenvereniging de laatste jaren haar koers heeft verlegd en dat in haar werk de beleving van de natuurwaarden steeds meer centraal komt te staan." En verder: "Nu convenanten zijn afgesloten, zijn de Wadvaarders vooral verantwoord aan het varen en droogvallen. Althans, ik kom ze weinig meer tegen in het maatschappelijk krachtenveld. (...). Ik zie een Vereniging die vanuit haar primaire belang - vrij en (later) verantwoord varen en droogvallen - resultaten wist te boeken."

Balans scoort goed

In deze periode weet onze Vereniging steeds beter naar buiten toe uit te dragen, dat de Wadvaarders juist op zoek zijn naar de balans tussen vrij en verantwoord. We hebben aan de geïnterviewden gevraagd om de Vereniging Wadvaarders een cijfer te geven voor de realisatie van ons motto "Vrij en verantwoord varen en droogvallen op het Wad". Allemaal geven ze ons een cijfer tussen 7 en 8. Enkele toelichtingen daarbij: Hendrik Oosterveld: "Ik denk dat vrij EN verantwoord voor het grote merendeel van de Wadvaarders geldt, een 7." Lenze Hofstee (Stichting WAD): "De balans tussen vrij en verantwoord moet wel continu bewaakt worden. De Vereniging Wadvaarders blijft nodig; een 7,5 voor de realisering van haar motto". Lutz Jacobi (Tweede Kamerlid) geeft ons een 8, want: "Wadvaarders zijn de ambassadeurs van het Wad; zij erkennen de bijzondere natuurwaarden van het Wad; zij beleven dit als geen ander. Het droogvallen past bij deze beleving." Michiel Firet (SBB): "Veel gaat goed. Informatievoorziening naar alle wadvaarders is verbeterd en de echte dialoog is op gang gekomen. Een kleine groep van mensen op het Wad blijft de randen van het betamelijke opzoeken. Een 7 voor de balans tussen vrij en verantwoord". Peter Holtes (provincie Noord-Holland): "Een 8, want verantwoord varen en droogvallen betekent ook rekening houden met de natuur en de omstandigheden. Dat houdt tevens in dat je niet overal vrij kunt varen of droogvallen." Wim Schoorlemmer (ex-LNV): "Ik denk dat het in een Werdelfgoedgebied als de Waddenzee altijd gaat om de combinatie van vrij en verantwoord. Ik geef de Wadvaarders voor die combinatie op dit moment een 8 vanwege hun inspanningen om via overleg met allerlei partijen te zoeken naar de juiste invulling van het begrip vrij en verantwoord." ■

2011 – heden: ‘Succesvol’...

Het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee liep in 2012 af en is voortgezet in het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee. Ook in andere overheidsdocumenten zoals Natura 2000 en in de Kaderrichtlijn Water heeft onze vorm van recreëren op het Wad een stevige plaats gekregen. Daaraan ligt een taai proces van vergaderen, teksten bestuderen, beoordelen, aanpassen en dan nog meer vergaderen ten grondslag. Niet altijd leuk, zeker niet spectaculair.

Lange adem

“Risico is wel, dat deze processen soms lang duren en dat succes moeilijker is uit te leggen” aldus Michiel Firet (Staatsbosbeheer). Maar de Vereniging Wadvaarders is wel degelijk succesvol geweest, want de Erecode vormt in al deze overheidsdocumenten een solide basis voor het recreëren op de Waddenzee zoals wij dat graag zien: “Vrij en verantwoord varen en droogvallen op het Wad”.

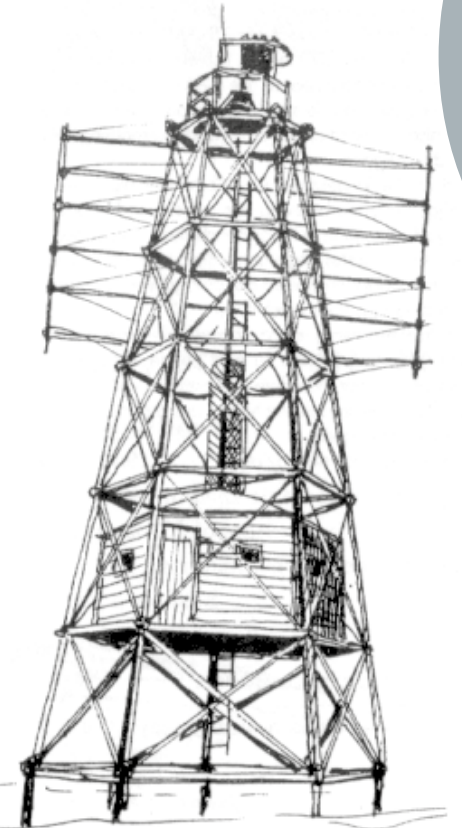
Bruggen blijven bouwen

Is daarmee de Vereniging Wadvaarders overbodig geworden? Lenze Hofstee (stichting WAD): “De balans tussen vrij en verantwoord moet continu bewaakt worden; de Vereniging Wadvaarders blijft nodig.” Michiel Firet (Staatsbosbeheer) ziet de Wadvaarders als “coöperatief, maar met ‘vechten’ als stok achter de deur. Dat is prima”. En Hendrik Oosterveld (ex-LNV): “Ik verwacht een goede toekomst voor de Wadvaarders als zij open de dialoog met anderen wil aangaan, respect heeft voor de belangen van anderen en bereid is bruggen te bouwen.” Lutz Jacobi (Tweede Kamerlid) geeft aan dat de Wadvaarders “opkomen voor de toegankelijkheid voor toerisme op de Wadden en voor het belang van de Waddenzee-beleving”. Wilfred Alblas (Natuurmonumenten): “Ik wens de Wadvaarders toe dat zij intens blijven genieten van het Wad. En dat zij zich voor de bescherming daarvan actief blijven inzetten, in het besef dat deze onbetaalbare schoonheid niet vanzelfsprekend is.”

Bemenste vuurtorens

Vanaf de vuurtorens klinkt het volgende geluid: “De Wadvaarders zijn nauw betrokken geweest bij de beslissing over het wel of niet verplaatsen van de verkeersleiders naar kantoren zonder visueel zicht. Zij hebben hard gewerkt om de radardek-

king en het visuele zicht op het Waddengebied te waarborgen. Ik hoop dat deze club hier ook scherp op blijft reageren”, aldus Jan van Rees, verkeersleider op de Brandaris. En Lutz Jacobi (Tweede Kamer) hierover: “Gelukkig zijn de vuurtorens op Schiermonnikoog en Terschelling bemand gebleven, mede door de goede inzet van de Wadvaarders. (...) De Vereniging Wadvaarders maakt meer en meer deel uit van het geheel aan belangenbehartiging voor de Wadden.” ■

Wisseltrofee

De Wadvaarderswisseltrofee wordt jaarlijks door het bestuur uitgereikt op de jaarvergadering aan een of meerdere personen die zich het jaar ervoor verdienstelijk heeft/hebben gemaakt (of zou/zouden kunnen maken) voor het nastreven van de doelstelling van de Wadvaarders: 'Vrij en verantwoord varen op het wad'. De wisseltrofee was oorspronkelijk een puur stukje juthout, gevonden op het wad, dat op een voetstukje was geplaatst. Ontvanger Soltwaters bracht de trofee begin 2002 terug in een verduurzaamde staat en op een vernieuwd voetstuk. Dit resulteerde in de clause dat elke ontvanger zich 'verplicht' tot het verfraaien van de trofee.

De trofee is tot nu toe ontvangen door: (in chronologische volgorde): Soltwaters, gedeputeerde Siem Jansen, Hennie de Boer (BBZ), Hendrik Oosterveld (LNV), Sip Wiebenga (KNRM), verkeersleiders Brandaris en Schiermonnikoog, Lenze Hofstee (Stichting WAD-voorheen 'Wilde kokkels'), Geert Meeuwissen (projectleider Convenant Vaarecreatie), Michiel Firet (SBB), Jannie Dubois (voorzitter Watersportverbond), Arjen Mintjes (directeur Maritieme Academie), Lutz Jacobi (Tweede Kamer), Bemanningen van de schepen van de Waddenunit (EZ).

... En hoe verder?

Hoe zullen de Wadvaarders zich verder ontwikkelen? Welke rol dichtten zij zichzelf toe? En welke rol zien de partijen in hun omgeving voor hen weggelegd? De geïnterviewden van 'binnen' en van 'buiten' komen verrassend genoeg op ongeveer dezelfde thema's. Globaal zijn die samen te vatten in de volgende vijf punten.

1. Versterken wederzijdse belangen

De Vereniging Wadvaarders wil de samenwerking in haar coalities met andere watersportorganisaties en natuurorganisaties intensiveren, blijkt uit haar beleidsvoornemens ('Bakens') sinds 2012. Wadvaarder Maarten Snel: "De tegenstelling van destijds tussen natuur en recreatie is omgebogen tot een samen-op-gaan. En dat is naar mijn stelling overtuiging voor een groot deel te danken aan de opstelling van onze Vereniging." De Wadvaarders willen bijvoorbeeld samen met natuurorganisaties en de overheid optrekken om van de dynamische zonerings een succes te maken, om te beginnen bij de route 'onderlangs' bij de Blauwe Balg. Dit is in het belang van de recreatie én de natuur. Wadvaarder Paul Raasveld hoopt dat dit samen optrekken mag leiden tot het tegengaan van "politieke correctheid en regelzucht". "(...) Vooral de vogelvrienden werken soms als vanzelfsprekend met een begrip als "verstoring" zonder dat daar een deugdelijke definitie voor bestaat. Toppunt van politieke correctheid is de maatregel om de varende mens uit vrijwel het gehele Rottum-gebied te bannen. (...) Kees van Es van het Programma Rijke Waddenzee ziet dat er in de relatie tussen de terreinbeheerders en recreantenorganisaties "gelukkig" al veel is verbeterd: "De deskundigheid van de mensen van de Waddenunit, maar ook het belang van de Wadvaarders, wordt nu wederzijds meer erkend. Volgens mij wordt er ook goed samengewerkt bij het dynamisch zoneren." Michiel Firet van Staatsbosbeheer (inmiddels lid van de Vereniging Wadvaarders) ziet dat ook: "De Vereniging Wadvaarders en natuurorganisaties zijn in de basisstand gekomen dat zij elkaars belangen kunnen versterken. Die samenwerking is blijvend."

2. Verbreden doelstelling

De Wadvaarders blijven in overleg met andere watersport- en natuurorganisaties voorstellen uitwerken om (voorgenomen) afsluitingen op te heffen. Ook zetten ze in op alternatieve vormen van handhaving. Wilfred Alblas (Natuurmonu-

menten) herkent bij de Wadvaarders steeds meer een brede blik als het gaat om het wel en wee op het Wad: "Snelvaren en watertaxi's rukken op. Droogvallende platen worden bedreigd door zoutwinning. De open horizon dreigt vervangen te worden door windmolens. (...) Om dat te bestrijden is een brede maatschappelijke beweging nodig van mensen met hart voor het Wad." Lenze Hofstee (stichting WAD) ziet daarom een bredere rol voor de Wadvaarders: "(...) een grote groep waddenkenners en waddenliefhebbers, veelal hoog opgeleid, soms best invloedrijk. Zij zou veel kunnen bijdragen aan het versnellen van de lopende ontwikkeling naar een rijke Waddenzee, en aan het tegengaan van met name horizon-aantasting en het verlies van de lege einder" Hans Revier (Waddenvereniging): "Ik zou er voor willen pleiten dat de Wadvaarders een wat duidelijkere positie innemen in de verschillende discussies die op dit moment lopen rond de Waddenzee: over het beheer, hoe om te gaan met het Werelderfgoed, over de toekomst van de Waddenzee." Wadvaarder Paul Raasveld benadrukt dat bredere doelstellingen mogelijk zijn wanneer het aantal vierkante kilometers afsluitingen daadwerkelijk afneemt. "Anders moet de Vereniging weer terugvallen op haar kernactiviteit: tegenhouden van verdere afsluitingen en met wat krachtigere vormen van belangenbehartiging pleiten voor openstellingen."

3. Nauwere samenwerking/groter verband

Nu de trilaterale Waddenzee (het gezamenlijke Deense, Duitse en Nederlandse gebied) bestuurlijk steeds meer als een eenheid wordt gezien, versterken de Wadvaarders ook de samenwerking met hun zusterorganisaties Soltwaters (Duitsland) en Vadehavets Bådsklubber (Denemarken). In een overkoepelende trilaterale stichting komen zij op voor de coördinatie van hun gezamenlijke vaarbelangen, zoals het in stand houden en de toegankelijkheid van kleine waddenhavens. In Nederland willen de Wadvaarders

nauwer samenwerken met hun partners van natuur en recreatie: gebruik maken van elkaars netwerken, samen lobbyen, actief werken aan coalities. Van Peter Holtes (voorheen Provincie Noord-Holland en nu actief voor het Watersportverbond) mag die samenwerking nog wel wat verder gaan: *“Er schuiven soms vier of vijf mensen van verschillende organisaties aan voor een overleg. Dat kost onnodig veel energie van betrokkenen. (...) Op de lange termijn zal deze betrekkelijk kleine club opgaan in een grotere organisatie.”* Hans Revier van de Waddenvereniging ziet de laatste jaren steeds meer toename: *“Nu de beleving van de natuurwaarden bij de Waddenvereniging steeds meer centraal komt te staan, beginnen zich allerlei mogelijkheden af te tekenen om vruchtbaar samen te werken.”* Hij ziet een ontwikkeling bij de Wadvaarders *“Van afzetten tegen, via vreedzame co-existentie, naar mogelijke samenwerking in de toekomst”*. Wadvaarder Paul Raasveld herkent dit beeld: *“Fantastisch is dat we in principe overal kunnen droogvallen en ankeren. We zijn zelf een beetje natuurbeschermer geworden. Misschien is er over tien jaar geen aparte Wadvaardersvereniging meer nodig en zijn we onderdeel van de Waddenvereniging.”*

4. Ogen en oren/monitoring

De Wadvaarders willen zich nadrukkelijk actief bezig houden met het monitoren van het gedrag van Wadgebruikers en van de Waddennatuur. Net als de afgelopen jaren zullen zij hun leden daartoe ook de komende jaren oproepen. Hans Revier van de Waddenvereniging denkt bij vruchtbare samenwerking aan *“(...) Een mogelijke ‘Oog- en Oor-functie’ van de Wadvaarders (...)”*. Lutz Jacobi (Tweede Kamer) ziet die functie van de Wadvaarders ook: *“Bij de beleving van het Wad past, dat de Wadvaarders “de ogen en oren” van het waddenleven zijn.”* En ook Wim Schoorlemmer (LNV/EZ) ziet deze rol voor de Wadvaarders weggelegd: *“Ik zie de Wadvaarders als een steeds belangrijker wordende groep recreanten op het Wad, die zich goed bewust is van de waarden van het Wad en die ook steeds meer bijdraagt aan de bescherming van het Wad. Aangezien de Wadvaarders de meeste ogen en oren hebben op het Wad, ligt het volgens mij voor de hand om na te gaan of en hoe zij in de toekomst een sterkere rol kunnen spelen bij de monitoring van het medegebruik in de praktijk.”*

5. Kennis/voorlichting/educatie

De Wadvaarders werken al sinds 2013 mee aan voorstellen voor betere voorlichting aan Wadgebruikers. In dit kader doen zij mee aan het project ‘Gastheerschap’. Zij voorzien de Waddenhavens in Nederland en Duitsland sinds jaar en dag actief van voorlichtingsmateriaal om het “vrije en verantwoorde” varen onder de aandacht te brengen. Daarnaast houden zij keukentafelgesprekken en organiseren zij andere toerustings-, begeleidings- of cursusvormen voor het vrij en verantwoord varen op het Wad, en dragen zij dit gedachtengoed uit op watersportbeurzen. De Vereniging probeert daarmee mensen die kennis willen maken met het Wad te betrekken bij het vrije en verantwoorde wadvaren. Wadvaarder Maarten Snel: *“We zijn aan het veranderen van een belangenbehartigersclub om een plek te hebben en te houden op het Wad, naar een club die informatie verstrekt, ervaring uitdraagt en feitelijk mensen uitnodigt om ook (verantwoord natuurlijk) het Wad op te gaan. Dat was een jaar of tien geleden nog ondenkbaar.”* Sinds 2014 werkt de Vereniging Wadvaarders samen met bedrijven die vaarcursussen aanbieden. Sinds 2014 werkt de Vereniging Wadvaarders nauw samen met Nautin, dé website voor nautische informatie. De leden hebben, via een collectieve aansluiting, gratis toegang tot de gegevens. De Vereniging zet in op het geregeld gebruik van sociale media om tijdens het varen gegevens uit te kunnen wisselen. Michiel Firet (van Staatsbosbeheer) verwoordt deze ontwikkeling zo: *“De Vereniging Wadvaarders ontwikkelde zich van vechten via coöperatief naar gezaghebbend op informatie over het Wad. Het bestaansrecht van de Wadvaarders in de toekomst zit volgens mij in het verschaffen van goede informatie aan de leden om vrij en verantwoord te kunnen blijven varen. Website en Nautin zijn daarbij cruciaal.”* Ook Peter Holtes (voormalig Provincie Noord-Holland) ziet deze ontwikkeling: *“De Vereniging Wadvaarders ontwikkelt zich tot een specialist op het gebied van de vaarrecreatie op de Wadden, die door educatie zijn kennis verspreidt naar de recreant.”* Met deze ontwikkelingen verwacht de Vereniging ook aantrekkelijk te blijven voor volgende generaties. ■

